

PERSBERICHT

27 APRIL 2023

Verslag aan het federale parlement: Voordelige tantièmes in het ambtenarenpensioen

In zijn verslag aan het federale parlement stelt het Rekenhof problemen vast in de regelgeving over het systeem van voordelige *tantièmes* in de ambtenarenpensioenen waardoor bepaalde categorieën ambtenaren meer pensioen krijgen en sneller met pensioen kunnen gaan. Het stelt ook problemen vast bij de controle door de Federale Pensioendienst op de naleving van dat systeem. Het besluit daarom dat moet worden onderzocht of de ongelijke behandelingen die uit het systeem voortvloeien, nog steeds kunnen worden gerechtvaardigd.

Wat is een tantième?

Naast de wedde en het aantal jaren dienst vormt het 'tantième' (de 'loopbaanbreuk' of 'breukdeel') de derde component in de berekening van een ambtenarenpensioen. Het geeft aan hoeveel pensioen elk jaar dienst oplevert. Het normale tantième was en is nog altijd $1/60^e$, maar er bestond sinds het begin van de wetgeving in 1844 (!) altijd een hele reeks 'voordelige tantièmes' ($1/55^e$, $1/50^e$, $1/48^e$, $1/35^e$, $1/30^e$, $1/20^e$, tot zelfs $1/12^e$). Doordat sommige van toepassing zijn op grote categorieën ambtenaren, zijn er in de praktijk meer ambtenaren met een voordelig tantième dan met het normale breukdeel.

Recent onderzoek bevestigt dat ambtenaren destijds een 'pensioen' kregen als ze niet meer geschikt waren om verder te werken (door hun gezondheidstoestand of door hun leeftijd). De voordelige tantièmes vormden dan een soort 'correctiefactor' in de berekening om elke ambtenaar na zijn loopbaan een waardig inkomen te garanderen. Voor de ambtenaren met een 'zwaar beroep' (douaniers, postmannen, leraars, ...) was de kans op 'ongeschiktheid' op relatief jonge leeftijd immers hoger dan gemiddeld en voor bepaalde andere groepen die pas op hogere leeftijd hun loopbaan konden starten (magistraten, hoogleraar) dreigde een laag pensioen door een relatief korte loopbaan.

Waarom is herziening nodig?

De beleidsmakers hebben al eerder geprobeerd het systeem bij te sturen. Zo probeerde de wetgever in 2000 door het toekennen van een 'complement belastende functies' een nieuw systeem naast of in de plaats van de bestaande regeling in te voeren, maar die wetgeving werd nooit uitgevoerd. In 2011 werden wel alle tantièmes voordeliger dan $1/48^e$ afgeschaft. In 2019 wilde een door de regering gesteund wetsvoorstel alleen nog een pensioenvoordeel behouden voor objectief vastgestelde 'zware beroepen', maar die hervorming werd uiteindelijk niet geconcretiseerd.

Het Rekenhof concludeert op basis van zijn audit dat moet worden onderzocht of het huidige systeem van voordelige tantièmes de ongelijke behandelingen die eruit voortvloeien nog steeds kan rechtvaardigen.

Problemen in de wetgeving

Het stelt bijkomend een aantal problemen in de regelgeving vast, die het overigens al eerder opwierp:

- De inhoud van de functie, en niet de benaming van de graad, zou moeten bepalen of een betrekking een 'actieve dienst' is (met het voordelig tantième 1/50e).
- Het tantième zou los moeten staan van de rechtsvorm van de werkgever.
- Het voordelige tantième zou bij overgang naar een andere functie alleen behouden mogen blijven als ook die nieuwe functie een zwaar beroep is.
- De wet zou expliciet moeten bepalen wat als 'werkelijk gepresteerde diensten' wordt beschouwd bij de toekenning van een voordelig tantième.
- De tabel van de 'actieve diensten' in de wet is niet meer actueel: ze bevat oude benamingen van de diensten als bpost en skeyes, de nieuwe (sinds 2009) graadbenaming van de cipiers ('penitentiair bewakingsassistent') moet worden opgenomen, een aanpassing door de overheveling van enkele ambtenaren van de FOD Mobiliteit en Vervoer naar de Vlaamse overheid (die al sinds 2016 in voorbereiding is) moet worden gerealiseerd.
- De wetgeving is maar onvolledig aangepast aan een arrest uit 2019 van het Grondwettelijk Hof over het recht op een voordelig tantième voor een aantal douaniers. De recent doorgevoerde wetswijziging volstaat niet want ze was gebaseerd op een verouderde tekst waarin enkele betrokken graden ontbraken. Daarnaast blijft er hoe dan ook een ongelijkheid bestaan tussen douaniers die voor en na 1993 overgingen naar de gemotoriseerde brigades (hoewel ze dezelfde taken uitvoeren). Tijdens het onderzoek gaven de betrokken overheden (de FOD Financiën en de Vlaamse belastingdienst) trouwens aan dat nog andere categorieën van hun ambtenaren geconfronteerd worden met een ongelijke behandeling.

Controle door de Federale Pensioendienst (FPD)

Het Rekenhof blijft van oordeel dat de FPD de aangifte van 'actieve diensten' door de werkgevers moet controleren. Uit het onderzoek bleek namelijk dat de DmfA-aangiftes van de betrokken overheidsdiensten niet altijd correct zijn, zodat controles wenselijk zijn. Bovendien moet de FPD de overheidsdiensten bewust moet maken van het nut van de uitbouw van een intern controlesysteem.

Reactie minister van Pensioenen

De minister van Pensioenen benadrukt dat aanpassingen aan de regelgeving van de voordelige tantièmes moeten passen binnen een volwaardige en overkoepelende oplossing voor de erkenning van zware beroepen die uitgewerkt moet worden door de sociale partners. Ze geeft dan ook aan niet van plan te zijn de wet te wijzigen zolang het sociaal overleg nog aan de gang is.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Voordelige tantièmes in het ambtenarenpensioen*, de samenvatting en dit persbericht zijn enkel in elektronische versie beschikbaar op www.rekenhof.be.